

Végóra

KIS JÁNOS kilépésével az SZDSZ végképp elveszítette önazonossága maradványait is. A jogot arra, hogy a hajdan vallott (többek által valaha komolyan is vett) elvekre hivatkozzon. Igaz, ezt már akkor megkérdőjelezhetővé tette, amikor 1994-ben nem az ellenzéki szerepet vállalta, hanem felrúgva a valaha rendíthetetlennek hirdetett antibolsevista alapállást, az egyébként megfelelő többséget szerzett posztkommunisták mellé állt. Tette ezt a kormányzati szerepért, hogy így próbáljon megfelelni azon körök kívánalmainak, amelyek már 1990-ben győzelmet vártak a kommunistaellenes demagógiát akkortájt jól kamatoztató szabad demokratáktól.

Az 1998-as választás már végérvényessé tette: a szabad demokraták megállíthatatlanul csúsznak a lejtő végéig, a politikai életből való kiiktatódásig. A szövetség tízéves fennállását ünneplő, 1998 novemberében nagypárti külsőségek között megrendezett kispárti születésnap utóélete azonban megmutatta, hogy a gondosan tervezett villódzó háttér ellenére sem lehetett a buli országos esemény. Nem lehetett, mert kiviláglott: ünneplés van, program nincs – csak tagadás. Csupán egy, a vereségét megemésztetni nem tudó, illúziókat tápláló, önmagát meghatározónak tartó csoport emel magasba egy tollpihét. A tudósítások jobbára szűkszavúak voltak, a publicisztikák, elemzések többsége a szabad demokrata ideológusok (*TGM, Eörsi István*) és a párttal szolidáris publicisták terméke volt. Igazolódott, amit a szocialista vonzalmú Ágh Attila írt: az SZDSZ nem (volt) képes „betölteni a vezető ellenzéki párt szerepét, mert csak egy szűk társadalmi profilt képviselt... kezdettől fogva nem tudott megfelelően kommunikálni egy szélesebb társadalmi környezet képviselőivel...” (*Népszava*, 1998. november 25.)

Abban azonban nem tévedtek a pártközeli értékelők, hogy a szabad demokraták 2002-ben megkerülhetetlenek lesznek a szocialisták számára. Igaz: ez nem az SZDSZ, hanem a jelentősen megerősödött polgári erők miatt történt. A szabad demokraták zuhanórepülése tehát nem ért véget; csupán a földbe csapódás odázódott el.

A Medgyessy-ügy miatt kialakult pártválság, a nyilvánvaló elvtelenség (netán elvhűség?), melynek következtében immáron Kis János, a párt emblematikus alakja, az utolsó valóban mértékadó alapító atya is szakított az SZDSZ-szel, azt mutatja: elérkezett a végóra. Elérkezett, hiszen a szabad demokraták a demokráciáról, az egyén szabadságáról, a tiszta közéletéről, a politikai erkölcsről hirdetett nézeteik konyhahulladékait szórták a kukába. Eltépődött tehát az utolsó szál, ami a régmúlthoz kötötte őket.

Speidl Zoltán